

Rebrus Péter értekezése a szerző évtizedek óta folytatott, következetesen magas színvonalú, igen jelentős eredményeket felmutató munkásságának monografikus összefoglalását adja, amely koherens keretbe foglalja a szerző korábban megjelent kutatási eredményeit, és azokat számos tekintetben tovább is gondolja.

Az értekezés célja a magyar nyelvben megfigyelhető olyan mintázatok részletes elemzése, amelyek a CV-struktúrát (azaz a prozodikus szerkezetet) érintik, és amelyek egyszersmind a paradigmatis viszonyokból következnek (azaz a hagyományosan toldalékolásnak nevezett műveletekhez kötődnek). A dolgozat központi fogalma a gradualitás, amelyek köré az egyes fejezetekben bemutatott, egymásra épülő elemzések szerveződnek. Az elemzések ugyanakkor kiterjednek az olyan fontos jelenségekre is, mint a variabilitás és a defektivitás.

A szerző azok mellett a holisztikus szemléletű, paradigmaalapú, analógiára támaszkodó (top-down), szabályok helyett mintázatokkal operáló morfológiai, illetve morfofonológiai leírások mellett kötelezi el magát, amelyek az utóbbi évtizedekben váltak egyre inkább meghatározóvá. Ennélfogva olyan értelmezői keretet működtet, amely szembeállítható a hagyományosabb, szabály-, illetve megszorításalapú, a lexikon és a nyelvtan szétválasztását hirdető, a szóalakokat morfémákra szegmentáló és a mögöttes alakok több-kevesebb absztraktságát is megengedő, bemenet-kimenet leképezést feltételező (bottom-up) leírásokkal, amelyek a huszadik század különféle, elsősorban generatív indíttatású nyelvészeti iskoláit jellemezték.

A dolgozat nagy erénye az elemzések alapossága és kifinomultsága mellett az, hogy megközelítésének az érvényességét és erejét a magyar nyelvre alkalmazza, ezzel is segítve annak meghonosodását a magyarországi nyelvészetben is. A szerző ugyanis meggyőzően mutat rá arra, hogy a vizsgált mintázatok – azon túl, hogy összetettek, és hogy különböző általánosítási szinten ragadhatók meg – graduálisak, és hogy a gradualitás instabil helyzete a teljes szóalakok közötti hasonlósági és gyakorisági viszonyok alapján határozható meg. Ahogy az is lényeges belátása az értekezésnek, hogy a variabilitás ugyancsak az analógiás vonzás, mégpedig több, egymásnak ellentmondó, de hasonló erősségű vonzásnak az eredményeként értelmezhető, továbbá hogy a defektivitás a paradigma hiányos lefedésével magyarázható. Az eredmények tíz tételben összefoglalhatók, a bizottság ezek mindegyikét elfogadja.